

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 1999/2000:95 Vissa socialförsäkringsfrågor samt två motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås att i de fall en arbetsgivare utgett ersättning för de kostnader en anställd har haft för resor till och från arbetet, för en eller flera dagar, och där den anställda annars skulle ha varit berättigad till sjuklön, skall en sådan dag anses motsvara en sjuklönedag när sjukperiodens längd beräknas.

Vidare föreslår regeringen att i de fall det inte kan utredas hur den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat under de första fjorton dagarna i en sjukperiod, men det kan antas att förvärvsarbete skulle ha utförts, skall tim- eller dagberäknad sjukpenning utges efter vad som kan anses skäligt med ledning av hur den försäkrade har förvärvsarbetat före sjukperioden.

Regeringen föreslår också att Försäkringsmedicinska centrum ges en formell möjlighet att bedriva forskning inom sitt ansvarsområde. Vidare tydliggörs försäkringskassornas ansvar att beakta de krav som ställs på verksamheten med hänsyn till jämställdheten mellan män och kvinnor samt integrationspolitiken. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2000.

Slutligen föreslås att rättelser av hänvisningar görs dels i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård, dels i övergångsbestämmelserna till socialförsäkringslagen.

Utskottet tillstyrker propositionen men när det gäller ersättning för resor till och från arbetet under en sjuklöneperiod föreslår utskottet att detta regleras i sjuklönelagen. Utskottet lägger fram ett eget förslag till ändring i 7 § sjuklönelagen, som har granskats av Lagrådet.

Utskottet föreslår också en rättelse i sekretesslagen.

Till betänkandet har fogats tre reservationer.

Propositionen

I proposition 1999/2000:95 Vissa socialförsäkringsfrågor föreslår regeringen (Socialdepartementet) att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. lag om ändring i lagen (1999:1397) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,
4. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närstående vård,
5. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799).

Lagförslagen finns som bilaga 1 i betänkandet.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1999/2000:Sf23 av Margit Gennser m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av beräkningssättet av tim- eller dagberäknad sjukpenning i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att de försäkringsmedicinska centrumen skall kopplas till lämplig universitetsfakultet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Sf24 av Désirée Pethrus Engström m.fl. (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jämförelsetiden för bedömning av sjukpenning för försäkrade med korta anställningar och tillfälliga uppdrag bör vara sex månader.

Utskottet

Beräkning av sjukperiodens längd

Bestämmelser i AFL om merutgifter för resor till och från arbetet

Enligt 3 kap. 7 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) kan ersättning för merkostnader för resor till och från arbetsplatsen utges som alternativ till sjukpenning för att underlätta återgång till arbetet i anslutning till ett sjukdomsfall. Förutsättningarna för rätt till sjukpenning måste vara uppfyllda även i fråga om sådan reseersättning. Ersättningen är avsedd att utges under en begränsad tid och det är en uppgift för försäkringskassan att pröva när förutsättningarna för denna ersättning upphör. Utbyte av sjukpenning mot reseersättning är inte beroende av den försäkrades samtycke. Möjligheterna att på annat sätt ombesörja den försäkrades resor till och från arbetsplatsen skall ingå i den bedömning som försäkringskassan gör av den försäkrades arbetsförmåga. Försäkringskassan skall därvid väga in om resekostnaderna blir skäliga. Om försäkringskassan kommer fram till att den försäkrades medicinska tillstånd inte är något hinder för att han eller hon återgår i arbete, skall sjukpenning inte längre utges. Kostnaderna för den försäkrades merutgifter för resor till och från arbetet skall i stället ersättas.

Riksförsäkringsverkets förslag

Under hösten 1996 överlämnade Riksförsäkringsverket (RFV) till regeringen en rapport av genomförd uppföljning av försäkringskassornas tillämpning av

vissa sjukförsäkringsregler (RFV ANSER 1996:5). I rapporten anges att lagen (1991:1047) om sjuklön inte innehåller någon bestämmelse liknande den som finns i AFL angående ersättning för resor i stället för sjukpenning. Det finns dock inget hinder för att en arbetsgivare och arbetstagare kommer överens om att arbetsgivaren i stället för sjuklön ersätter den anställdes merutgifter för arbetsresor. Om arbetsgivare och arbetstagare gör en sådan överenskommelse och arbetstagaren blir sjuk en längre period uppstår emellertid en situation när försäkringskassan fr.o.m. den femtonde dagen har att ta ställning till rätten till sjukpenning och i anslutning därtill fatta ett eventuellt beslut om att reseersättning skall utges i stället för sjukpenningen. I rapporten påpekas också att enligt 7 § sjuklönelagen börjar en sjuklöneperiod inte att löpa om inte arbetstagaren avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren. Om arbetstagaren får sina arbetsresor betalda av arbetsgivaren i stället för att få sjuklön avhåller han sig inte från arbete och följaktligen inleds inte heller någon sjuklöneperiod. I här skisserad situation kan således kassan inte utge sjukpenning eller ersättning för resor eftersom den försäkrade inte haft någon sjuklöneperiod. Enligt RFV finns det en risk för att om dagar som ersätts med reseersättning i stället för sjukpenning inte inräknas i sjukperioden kan detta motverka arbetsgivarens intresse av att betala reseersättning.

RFV föreslog bl.a. att 7 § sjuklönelagen ändras så att dagar med ersatta arbetsresor inräknas i sjuklöneperioden för att inte motverka arbetsgivarens intresse att utge ersättning för arbetsresor. Om arbetstagaren får sina arbetsresor betalda av arbetsgivaren inleds annars inte heller någon sjuklöneperiod.

Propositionen

I propositionen anges att det enligt 3 kap. 7 a § AFL, i stället för den sjukpenning som annars skulle ha utgetts, får utges skälig ersättning för den försäkrades merutgifter för resor till och från arbetet. Någon motsvarande regel finns inte för den tid som omfattas av reglerna om sjuklön. Det kan dock enligt vad regeringen erfarit förekomma att vissa arbetsgivare utger ersättning för de kostnader den anställda har för att resa till och från arbetet i stället för att utge sjuklön till denne.

Vidare anför regeringen att i de fall en arbetsgivare, för en eller flera dagar, utger ersättning för t.ex. taxiresor i stället för att utge sjuklön till den anställda under sjuklöneperioden, samtidigt som arbetstagarens behov av taxiresor även fortsättningsvis föreligger efter denna period, får detta till följd att försäkringskassan inte kan ta över ansvaret efter det att sjukperioden pågått under fjorton dagar. Anledningen är att någon sjuklöneperiod inte anses börja att löpa om inte arbetstagaren avhåller sig från arbete.

I propositionen anges att RFV har uppmärksammat Socialdepartementet på dessa förhållanden och föreslagit att reglerna förtydligas.

Regeringen anser i likhet med vad RFV anfört att sådana dagar där den anställda skulle ha haft rätt till sjuklön, men i stället haft kostnader för resor till och från arbetet, vilka ersatts av arbetsgivaren, skall anses motsvara sjuklönedagar och därmed beaktas vad avser beräkningen av sjuklöneperiodens längd.

Regeringen föreslår således att i de fall en arbetsgivare utgett ersättning för de kostnader en anställd har haft för resor till och från arbetet, för en eller flera dagar, och där den anställda annars skulle ha varit berättigad till sjuklön, skall en sådan dag anses motsvara en sjuklönedag när sjukperiodens längd beräknas. Som sjukperiod anses för närvarande tid under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Uppkommer för den försäkrade rätt till sjukpenning enligt 3 kap. AFL i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt sjuklönelagen, skall sjukperioden enligt AFL anses omfatta också sjuklöneperioden. Regeringen föreslår att det i 3 kap. 4 § AFL anges att motsvarande skall gälla för dag då arbetsgivaren i stället för sjuklön har utgett ersättning till den försäkrade för resor till och från arbetet.

Regeringen anser att arbetsgivarens anmälningsskyldighet ryms inom gällande lagstiftning även i samband med ärenden där den anställda skulle ha haft rätt till sjuklön, men i stället haft kostnader för resor till och från arbetet en eller flera dagar, vilka ersatts av arbetsgivaren.

Utskottets bedömning

Utskottet är positivt till regeringens förslag att dagar då arbetsgivaren i stället för sjuklön till en anställd utger ersättning för dennes resor till och från arbetet skall ingå i sjuklöneperioden.

Vad gäller den lagtekniska regleringen av detta har regeringen endast föreslagit ändringar i AFL. En sådan lösning skulle enligt utskottets mening kunna medföra oklarheter om arbetsgivarens skyldigheter enligt sjuklönelagen, t.ex. i en situation då en arbetstagare som haft reseersättning från arbetsgivaren försämras och inte längre kan arbeta. Detta har också påtalats av Svenska arbetsgivareföreningen, SAF, som anser att det är nödvändigt att ändring görs i sjuklönelagen. Enligt utskottets mening bör av sjuklönelagen därför framgå hur dag för vilken en arbetsgivare utgett reseersättning till en anställd som annars skulle ha haft rätt till sjuklön skall påverka sjuklöneperioden.

Av nuvarande bestämmelser i sjuklönelagen följer att enligt 7 § första stycket omfattar en sjuklöneperiod den första dag arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och de följande tretton kalenderdagarna i sjukperioden. Sjuklöneperioden börjar först om arbetstagaren avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren men det är tillräckligt att arbetstagaren är frånvarande del av dagen. Enligt 7 § andra stycket definieras sjukperiod som tid under vilken arbetstagaren i oavbruten följd lider av sjukdom, eller jämförbart tillstånd, som sätter ned arbetsförmågan. Definitionen skiljer sig från den som finns i 3 kap. 4 § andra stycket AFL främst genom att det i sjuklönelagen inte finns något krav på i vilken omfattning arbetsförmågan skall vara nedsatt till skillnad från kravet i AFL på att arbetsförmågan skall vara nedsatt med minst en fjärdedel. Av denna anledning anges i 3 kap. 4 § AFL att sjukperioden skall anses omfatta också sjuklöneperioden om rätt till sjukpenning uppkommer i omedelbar anslutning till sjuklöneperioden.

För att en sjuklöneperiod skall inledas krävs således att arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom. Detta krav gäller också för att sjuklöneperi-

oden skall löpa de tretton följande kalenderdagarna. Det förutsätts också att arbetstagaren skulle ha arbetat om han eller hon inte hade varit sjuk men även arbetsfria dagar räknas som sjuklönedagar, om de i tiden ligger efter en dag då arbetstagaren skulle ha arbetat om han eller hon inte hade varit sjuk.

För att reseersättning skall kunna ingå i en sjuklöneperiod även i situationer där sådan ersättning utges redan fr.o.m. den första arbetsdagen måste sjuklöneperioden kunna börja redan första reseersättningsdagen. Det nuvarande kravet på att arbetstagaren skall avstå från arbete måste därför kunna bortses ifrån. Detta bör enligt utskottets mening anges i 7 § sjuklönelagen.

Avsikten är att en dag då reseersättning har utgivits skall ingå i sjuklöneperiodens fjorton kalenderdagar. En sjuklöneperiod löper endast så länge arbetsförmågan är nedsatt, och den som faktiskt arbetar i samma omfattning som normalt, tidsmässigt sett, kan inte anses ha sin arbetsförmåga nedsatt. Det bör enligt utskottet därför i 7 § sjuklönelagen också anges att reseersättningsdag skall ingå i sjukperioden.

Enligt 12 § första stycket sjuklönelagen är en arbetsgivare skyldig att till försäkringskassan anmäla sjukdomsfall som gett arbetstagare rätt till sjuklön, om sjukperioden och anställningen fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång. Detta innebär att om arbetstagaren efter att ha fått sjuklön minst en dag, eller efter att ha haft karensdag, samt därefter fått reseersättning i stället för sjuklön uppfylls villkoren för sjukanmälan om ändring enligt ovan görs i 7 § sjuklönelagen. Om arbetstagaren fått reseersättning under hela sjuklöneperioden anser utskottet att anmälningsskyldighet enligt 12 § inte kan anses föreligga eftersom rätt till sjuklön inte föreligger när arbetstagaren inte avstått från arbete. Det får därvid ankomma på arbetstagaren att göra sjukanmälan hos försäkringskassan. I praktiken kommer dock anmälan sannolikt att ske även av arbetsgivaren eftersom det torde ligga i dennes intresse att försäkringskassan fortsätter att betala reseersättning alternativt sjukpenning. I de båda sistnämnda fallen skall sjukanmälan dock ske enligt huvudregeln i 3 kap. 14 § AFL, dvs. senast dagen efter sjuklöneperiodens slut.

Om ändringar i sjuklönelagen görs enligt det ovanstående kommer dessa automatiskt att få genomslag vid tillämpning av AFL. Någon ändring i AFL bör således inte göras.

Inom utskottets kansli har upprättats en promemoria med förslag till lag om ändring i sjuklönelagen i enlighet med det ovan anförda (bilaga 5). Lagförslaget har granskats av *Lagrådet*, som lämnat det utan erinran (bilaga 6).

Utskottet lägger i bilaga 2 fram förslag till lag om ändring i sjuklönelagen i enlighet med det till Lagrådet remitterade förslaget, dock med en mindre språklig justering. Detta lagförslag bör antas av riksdagen i stället för den ändring i 3 kap. 4 § AFL som föreslås i propositionen.

Kommentarer till förslaget till ändring i 7 § sjuklönelagen:

I *första stycket* anges att en sjuklöneperiod börjar senast dag för vilken arbetstagaren erhåller sådan reseersättning som avses i andra stycket, dvs. för att underlätta återgång i arbetet i stället för sjuklön erhåller ersättning för resor till och från arbetet. Detta gäller även dag med reseersättning då sjuklön inte skulle ha utgivits enligt 6 § första stycket 1.

De nya bestämmelserna i detta stycke får betydelse endast om arbetstagaren inte redan avstått från arbete och fått sjuklön eller i vart fall haft en karensdag i sjuklönesystemet. Det är däremot genom ändringen i andra stycket som sjukperioden kommer att fortsätta att löpa sammanlagt fjorton kalenderdagar, även om arbetstagaren för en, flera eller alla dagar erhållit sådan reseersättning som avses.

I *andra stycket* anges att sjukperioden omfattar tid då arbetstagaren för att underlätta återgång i arbetet i stället för sjuklön erhåller ersättning för resor till och från arbetet. Sjukperioden omfattar också dag med reseersättning som annars hade varit karensdag.

Detta innebär att sjuklöneperioden fortsätter att löpa under tid med reseersättning för en arbetstagare som inledningsvis uppburit sjuklön eller haft en karensdag i sjuklönen tills perioden sammanlagt utgör 14 kalenderdagar. Genom ändringen i första stycket kommer detta också att gälla för den som inlett sjuklöneperioden med reseersättning. Enligt vad som angavs i proposition 1990/91:181 skall arbetsfria dagar räknas som sjuklönedagar, om de i tiden ligger efter en dag då arbetstagaren skulle ha arbetat om han eller hon inte hade varit sjuk. Detta skall efter ändringen gälla även om de endast föregåtts av dag med reseersättning.

Lagändringen innebär inte att arbetsgivaren blir skyldig att utge reseersättning och inte heller att arbetsgivaren får rätt att i stället för sjuklön utge reseersättning. Det förutsätts att reseersättningen utges efter en överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare eller enligt avtal eller reglering i annan ordning. Syftet med reseersättningen skall vara att underlätta återgång i arbetet. Bestämmelserna tar inte sikte på situationer där arbetstagaren under t.ex. en influensaperiod avbryter sjukfrånvaron för att tillfälligt utföra arbete. Det finns däremot inget hinder enligt denna paragraf för arbetsgivaren att utge högre ersättning än vad som utgör arbetstagarens merkostnader.

En förutsättning för att reseersättning som har utgivits skall beaktas är att arbetstagaren i annat fall hade varit berättigad till sjuklön eller i och för sig haft rätt till sjuklön men inte fått sådan på grund av karensdagsbestämmelserna. Det är således fråga om situationer då en arbetstagare på grund av sitt hälsotillstånd inte kan utnyttja det färd sätt som han normalt använder för sådana resor och därför får anses ha sin arbetsförmåga nedsatt på grund av sjukdom eller jämförbart tillstånd.

Rätt till sjukpenning i vissa fall för personer som saknar anställning

Propositionen

Enligt propositionen utges sedan år 1992 sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön i stället för sjukpenning till de flesta arbetstagare. Sjuklönen utges för lön och andra anställningsförmåner som arbetstagaren under de första fjorton dagarna av varje sjukdomsfall går miste om till följd av nedsättningen av arbetsförmågan. Det innebär att denna grupp vid sjukdom från arbetsgivaren får den ersättning som är anpassad till det faktiska inkomst-

bortfallet. Sjuklön betalas dock enligt sjuklönelagen som regel inte för den första dagen (karensdag).

Sjukpenning under de första fjorton dagarna i en sjukperiod utges enligt AFL endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat om han eller hon inte hade varit sjuk, dvs. sjukpenningen tim- eller dagberäknas. Sjukpenning betalas dock enligt AFL som regel inte för den första dagen (karensdag).

Vissa grupper försäkrade – vilka enligt sjuklönelagen inte har rätt till sjuklön från arbetsgivaren – får fortfarande tim- eller dagberäknad sjukpenning enligt AFL. Det gäller främst uppdragstagare och tillfälligt anställda, s.k. intermittent anställda eller dag-för-dag-anställda. Kalenderdagsberäknad sjukpenning utges om den försäkrade är arbetslös och anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen samt beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som motsvarar den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten.

Personer som är anställda dag-för-dag eller anställda för en kortare tid än en månad söker många gånger under tiden mellan anställningarna inte arbete och är därmed inte anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. I dessa ärenden har försäkringskassorna oftast att tillämpa reglerna om tim- eller dagberäknad sjukpenning. Tillämpningen av reglerna varierar mellan försäkringskassorna enligt en rapport (dnr S96/6041/F) från RFV. Vissa försäkringskassor har inte betalat ut sjukpenning, medan andra har gjort det.

De försäkringskassor som betalat ut sjukpenning under de första fjorton dagarna har utrett hur mycket den försäkrade har arbetat per vecka under en viss period, t.ex. under de senaste månaderna eller längre tid tillbaka. Försäkringskassan har sedan använt detta genomsnittliga värde för att fastställa för hur många dagar per vecka sjukpenning kan utges under sjukperiodens första fjorton dagar.

Vidare anförs i propositionen att Kammarrätten i Stockholm i en dom från november 1999 (mål nr 377-1998) numera fastställt att en intermittent anställd person inte har rätt till sjukpenning under de första fjorton dagarna i en sjukperiod. Mot bakgrund härav är det regeringens uppfattning att frågan nu bör lösas lagstiftningsvägen och att detta bör ske genom en ändring i AFL:s regler.

Regeringen föreslår att i de fall det inte kan utredas hur den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat under de första fjorton dagarna i en sjukperiod, men det kan antas att förvärvsarbete skulle ha utförts, skall tim- eller dagberäknad sjukpenning utges efter vad som kan antas skäligt med ledning av hur han eller hon har förvärvsarbetat före sjukperioden.

Motioner

Margit Gennser m.fl. (m) anför i motion Sf23 att regeringen inte anger hur lång jämförelseperiod före en sjukperiod som skall användas som grund för beräkning av sjukpenning. Motionärerna anser att den försäkrades inkomst de senaste två åren skall ligga till grund för ersättning. En sådan regel gör det möjligt för försäkringskassan att utnyttja skattemyndigheternas beslut och lämnade uppgifter om inkomster samt för den enskilde att själv räkna ut vilken sjukpenning han eller hon är berättigad till. För dem som arbetat kor-

tare tid än två år kan beräkningen göras antingen med den kortare arbetsperioden eller den genomsnittliga lönen i branschen som bas. I yrkande 1 begärs förslag från regeringen om ändrat beräkningssätt i enlighet med det anförda.

I motion Sf24 av Désirée Pethrus Engström m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att jämförelsetiden för bedömning av sjukpenning för försäkrade med korta anställningar och tillfälliga uppdrag bör vara sex månader. Enligt motionärerna tillgodoser deras förslag kravet på en tillräckligt lång period för att ett mönster skall kunna ses, samtidigt som det skapar en aktuell bild av den försäkrades arbetsförhållanden och inkomst. Motionärerna anser det vara av vikt att fastställa jämförelsetiden för att försäkringskassorna såväl skall ha enkla och entydiga riktlinjer som att de i större utsträckning tillvaratar de försäkrades möjligheter att få en likvärdig och rättvis bedömning.

Utskottets bedömning

Utskottet ser det positivt att frågan om sjukpenning för dem som är anställda dag-för-dag, tillfälligt anställda m.fl. grupper, nu får en lösning genom lagreglering. I propositionen anges inte hur lång tid jämförelseperioden skall vara. Av propositionen framgår att de försäkringskassor som utgett ersättning i dessa fall använt varierande jämförelseperioder. Den föreslagna bestämmelsen är avsedd att användas i de fall som det inte kan utredas hur den försäkrade skulle ha arbetat men det kan antas att detta skulle ha skett i ungefär samma omfattning som under jämförelseperioden. Jämförelseperioden bör enligt utskottets mening inte anges till en viss tidslängd utan kan variera från fall till fall beroende på t.ex. hur arbetsförhållandena ser ut och om arbetstiden har fluktuerat mycket över tid. Det får dock anses ligga i sakens natur att jämförelseperioden inte kan sträcka sig alltför långt bakåt i tiden. I regel bör det vara tillräckligt med en jämförelseperiod sträckande sig från en till tre månader. För en person som är ny på arbetsmarknaden kan perioden bli kortare.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motion Sf24.

Den fråga som nu avses få sin lösning avser inte den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) utan den handlar om huruvida vissa grupper över huvud taget skall ges en rätt till sjukersättning. Beträffande frågan ändring av reglerna för SGI föreligger ett förslag till nya beräkningsregler Beräkningsunderlag för dag ersättning – sjukpenning, föräldrapenning m.m. (Ds 1999:19) som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att denna beredning bör avvaktas och avstyrker motion Sf23 yrkande 1,

Försäkringsmedicinska centrum

Propositionen

I propositionen anfördes att Försäkringsmedicinska centrum (FMC) som började sin verksamhet den 1 januari 2000 har till uppgift att tillhandahålla försäkringsmedicinska utredningar och arbetslivsinriktade rehabiliteringsutredningar som efterfrågas av samtliga försäkringskassor. FMC finns för närvarande i Tranås och Nynäshamn. Huvudmannaskapet för FMC innehas av försäkringskassan i Östergötlands län. FMC planerar att inom kommande år även etablera en enhet till den västra delen av landet samt eventuellt till något eller några av Norrlandslänen. Regionaliseringen av verksamheten inom FMC ligger i linje med intentionerna i den antagna propositionen.

Vidare anfördes att i den proposition som låg till grund för bildandet av FMC (prop. 1998/99:76) fördes också resonemang kring forskningen inom det försäkringsmedicinska området. Regeringen anförde att forskningen i anslutning till FMC skall ges förutsättningar för utveckling samt att ett program för framtida satsningar bör utarbetas. En utredning tillsattes (FMC-utredningen). Utredningen har i betänkandet Försäkringsmedicinskt centrum – utredningar i socialförsäkringens tjänst (SOU 2000:5) redogjort för forskningens inriktning och organisation. Mot bakgrund härav föreslår regeringen att FMC ges även formell möjlighet att bedriva forskning inom sitt ansvarsområde i enlighet med tidigare ställningstagande.

Motion

Margit Gennser m.fl. (m) begär i motion Sf23 yrkande 2 att riksdagen beslutar att FMC skall kopplas till lämplig universitetsfakultet. Enligt motionärerna är det inte tillräckligt såsom föreslås i betänkande SOU 2000:5 att den vetenskapliga kvaliteten i forskningsprojekten säkerställs genom att det bildas ett vetenskapligt råd inom FMC. För att säkerställa kvaliteten och även för att stimulera kreativiteten krävs en mer löpande kontakt med forskare verksamma i närliggande områden.

Utskottets bedömning

Utskottet kan inledningsvis konstatera att FMC:s verksamhet är inriktad på huvudsakligen tre olika verksamheter varav forskning är en och de andra två är utredning och kunskapsförmedling.

I propositionen anfördes att forskningen bör inriktas på behovet av kunskap om långtidssjukskrivna, medicinsk praxis och försäkringsrelaterade bedömningar samt medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering. En basresurs bestående av forskare och forskningssekreterare kommer att finnas inom FMC. För att stödja kunskapsuppbyggnaden inom området samt för att säkerställa den vetenskapliga kvaliteten i de forskningsprojekt som bedöms komma att starta kommer ett vetenskapligt råd att bildas inom FMC.

I det ovan nämnda betänkande SOU 2000:5 anges att diskussioner förts med forskare från olika universitet och högskolor och att kommittén mot bakgrund härav föreslagit att ett vetenskapligt råd inrättas. Uppgiften för rådet skall vara att stödja uppbyggnaden och säkerställa den vetenskapliga kvaliteten för de forskningsprojekt som bedöms starta under innevarande år. Vidare uppges att det vid FMC pågår samarbetsprojekt med Lunds och Göteborgs universitet.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det finns goda förutsättningar för en utvecklad forskning och utveckling i anslutning till FMC. Utskottet kan inte se att en formell koppling till en universitetsfakultet skulle ha någon avgörande betydelse i detta arbete. FMC har för övrigt inom ramen för sina resurser alla möjligheter att ha kontakter med såväl forskare som olika lärosäten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion Sf23 yrkande 2.

Försäkringskassornas ansvar

I propositionen anförs att reglerna avseende de allmänna försäkringskassornas ansvar och befogenheter omarbetades i samband med riksdagens ställningstagande till proposition 1997/98:41 Socialförsäkringens administration, m.m. (bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153). Beslutet innebar bl.a. ett klargörande om att styrningen av försäkringskassorna huvudsakligen skulle likna styrningen av statlig verksamhet, trots att försäkringskassorna inte inordnats i den statliga förvaltningsstrukturen. Detta innebär att ändringar avseende styrningen av t.ex. statliga myndigheter även bör få ett genomslag avseende försäkringskassorna. Mot bakgrund härav föreslår regeringen att bestämmelser om jämställdhet mellan kvinnor och män och om integrationspolitiken förs in i de styrande reglerna för försäkringskassorna. Detta ligger bl.a. i linje med ambitionerna i den av riksdagen antagna inriktningen för integrationspolitiken.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Rättelser

Regeringen föreslår att rättelser av hänvisningar görs dels i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård, dels i övergångsbestämmelserna till socialförsäkringslagen (1999:799).

Utskottet tillstyrker förslagen.

Utskottet tar i sammanhanget också upp frågan om en rättelse i en tidigare beslutad ändring i sekretesslagen (1980:100). I proposition 1999/2000:43 Uppehållstillstånd på grund av anknytning föreslog regeringen bl.a. att den centrala utlänningsmyndigheten, Statens invandrarverk, fr.o.m. den 1 juli 2000 skulle byta namn till Migrationsverket. Förslaget föranledde ändringar i ett antal lagar däribland sekretesslagen. I propositionen angavs att i 14 kap. 7 § nämnda lag skulle orden Statens invandrarverk bytas mot Migrationsverket, vilket godkändes av riksdagen (bet. 1999/2000:SfU9, rskr. 1999/2000:159). Utskottet har uppmärksammat att ändringen rätteligen hade bort

ske i 7 kap. 14 § sekretesslagen och föreslår en rättelse i enlighet härmed genom att den tidigare beslutade ändringen utgår och en ny korrekt ändring görs i sekretesslagen (bilaga 3 och 4).

1999/2000:SfU12

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *sjukperiodens längd*

att riksdagen med anledning av propositionen antar av utskottet i bilaga 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön samt avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 3 kap. 4 §,

2. beträffande *rätt till sjukpenning för personer som saknar anställning*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 3 kap. 10 § och lag om ändring i lagen (1999:1397) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring samt avslår motion 1999/2000:Sf24,

res. 1 (kd)

3. beträffande *beräkning av sjukpenninggrundande inkomst*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Sf23 yrkande 1,

res. 2 (m)

4. beträffande *försäkringsmedicinska centrum*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 18 kap. 2 § och avslår motion 1999/2000:Sf23 yrkande 2,

res. 3 (m)

5. beträffande *sekretesslagen*

att riksdagen antar av utskottet i bilaga 3 och 4 framlagda förslag till lag om ändring i lagen (2000:293) om ändring i sekretesslagen (1980:100) samt lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

6. beträffande *lagförslagen i övrigt*

att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet anfört ovan under momenten 1, 2 och 4,

2. lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,

3. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,

4. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799).

Stockholm den 23 maj 2000

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Anita Jönsson (s), Ulla Hoffmann (v), Cecilia Magnusson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Göte Wahlström (s), Désirée Pethrus Engström (kd) och Magda Ayoub (kd).

1999/2000:SfU12

Reservationer

1. Rätt till sjukpenning för personer som saknar anställning (mom. 2)

Désirée Pethrus Engström och Magda Ayoub (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Rätt till sjukpenning i vissa fall för personer som saknar anställning börjar med "Utskottet ser" och slutar med "motion Sf24" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig tveksamt till att regeringen lämnat frågan om vilken tidsperiod som skall användas för beräkning av den försäkrades sjukpenning helt öppen. Utskottet anser att försäkringskassan bör ha en fastställd tidsram när det gäller jämförelsetiden för dem med korta anställningar och tillfälliga uppdrag, och att den bör sättas till sex månader. Under en sådan relativt lång tid kan ett mönster urskiljas samtidigt som det ger en aktuell bild av den försäkrades arbetsförhållanden och inkomster. Jämförelsetiden bör ligga till grund såväl för beräkningen av hur den försäkrade har arbetat som för beräkningen av SGI. Nu föreslagna lösning innebär enligt utskottets mening att de försäkrade får en likvärdig och rättvis bedömning.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande rätt till sjukpenning för personer som saknar anställning

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Sf24 och med anledning av propositionen

dels godkänner vad utskottet anfört om jämförelseperiodens längd,

dels antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381)

om allmän försäkring såvitt avser 3 kap. 10 § och lag om ändring i la-

gen (1999:1397) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. Beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (mom. 3)

Margit Gennser, Cecilia Magnusson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Rätt till sjukpenning i vissa fall för personer som saknar anställning börjar med "Utskottet ser" och slutar med "motion Sf23 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

I propositionen anges inte hur lång jämförelsetid före sjukperioden som skall användas som grund för beräkning av sjukpenning. Enligt utskottets mening innebär detta att förslaget snarare försvagar den enskildes rättssäkerhet än förstärker den. Utskottet anser att det i stället bör införas en bestäm-

melse om att det är den försäkrades inkomst under de senaste två åren som skall ligga till grund för bestämmande av ersättning. En sådan regel gör det också möjligt för försäkringskassan att använda sig av skattemyndighetens taxeringsbeslut, och den enskilde kan själv räkna ut vilken sjukpenning han eller hon är berättigad till. För dem som förvärvsarbetat under kortare tid än två år skulle en beräkning kunna göras med den kortare arbetsperioden eller den genomsnittliga lönen i branschen som bas. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *beräkning av sjukpenninggrundande inkomst*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Sf23 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Försäkringsmedicinska centrum (mom. 4)

Margit Gennser, Cecilia Magnusson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Ändringar avseende de allmänna försäkringskassornas verksamhet börjar med ”Utskottet kan” och slutar med ”Sf23 yrkande 2” bort ha följande lydelse:

I propositionen uppges att i enlighet med vad som angavs i utredningen Försäkringsmedicinskt centrum – utredningar i socialförsäkringens tjänst (SOU 2000:5) skall den vetenskapliga kvaliteten i forskningsprojekten säkerställas genom att ett vetenskapligt råd bildas inom FMC. Utskottet anser dock detta inte vara tillräckligt. För att säkerställa kvalitet och även för att stimulera vetenskaplig kreativitet krävs en mer kontinuerlig kontakt med forskare verksamma inom närliggande områden. Varje FMC bör därför enligt utskottets mening kopplas till en lämplig universitetsfakultet, exempelvis medicinsk eller samhällsvetenskaplig fakultet. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *försäkringsmedicinska centrum*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Sf23 yrkande 2 och med anledning av propositionen
dels antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 18 kap. 2 §,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1991:1047) om sjuklön skall ha följande lydelse.

7 §¹

Sjuklöneperioden omfattar den första dag arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och de därpå följande tretton kalenderdagarna i sjukperioden. En sjuklöneperiod börjar inte om arbetstagaren inte avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren. En sjuklöneperiod som börjat löpa bryts om anställningen upphör.

Sjuklöneperioden omfattar den första dag arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och de därpå följande tretton kalenderdagarna i sjukperioden. En sjuklöneperiod börjar inte om arbetstagaren inte avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren. *En sjuklöneperiod börjar dock senast dag för vilken arbetstagaren erhåller sådan reseersättning som avses i andra stycket.* En sjuklöneperiod som börjat löpa bryts om anställningen upphör.

Som sjukperiod anses sådan tid under vilken arbetstagaren i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 4 §.

Som sjukperiod anses sådan tid under vilken arbetstagaren i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 4 §. *Sjukperioden omfattar också tid då arbetstagaren för att underlätta återgång i arbetet i stället för sjuklön erhåller ersättning för resor till och från arbetet. Detta gäller även dag med reseersättning då sjuklön inte skulle ha utgivits enligt 6 § första stycket 1.*

Om en sjukperiod börjar inom fem dagar från det en tidigare sjukperiod avslutats skall sjuklöneperioden omfatta endast så många dagar att den tillsammans med en sjuklöneperiod hos samma arbetsgivare under den tidigare sjukperioden utgör fjorton kalenderdagar. Vid tillämpning av 6 § skall beaktas dagar i den tidigare sjuklöneperioden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000. De nya bestämmelserna tillämpas på sjukperiod som börjar efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1997:1311

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:293) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att lagen (2000:293)¹ om ändring i sekretesslagen (1980:100)² skall utgå.

¹ Prop. 1999/2000:43, bet. 1999/2000:SfU9, rskr 1999/2000:159.

² Lagen omtryckt 1992:1474.

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att i 7 kap. 14 §¹ sekretesslagen (1980:100)² orden ”Statens invandrarverk” skall bytas ut mot ”Migrationsverket”.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.

¹ Senaste lydelse 1997:434.

² Lagen omtryckt 1992:1474.

Merutgifter för resor till och från arbetet

Bestämmelser i AFL om merutgifter för resor till och från arbetet

Efter en tids försöksverksamhet i några försäkringskassor infördes den 1 juli 1990 regler om merutgifter för arbetsresor i lagen (1962:381) om allmän försäkring (prop. 1989/90:62, bet. 1989/90:SfU12, rskr. 1989/90:102). Bestämmelserna togs in i en ny 3 kap. 7 a §. Enligt detta lagrum kan ersättning för merkostnader för resor till och från arbetsplatsen utges som alternativ till sjukpenning för att underlätta återgång till arbetet i anslutning till ett sjukdomsfall. Förutsättningarna för rätt till sjukpenning måste vara uppfyllda även i fråga om sådan reseersättning. Ersättningen är avsedd att utges under en begränsad tid och att det är en uppgift för försäkringskassan att pröva när förutsättningarna för denna ersättning upphör.

Till att börja med fick sjukpenning bytas ut mot reseersättning endast med den försäkrades samtycke men efter en lagändring den 1 oktober 1995 (prop. 1994/95:147, bet. 1994/95:SfU10, rskr. 1994/95:343) är ett utbyte inte längre beroende av sådant samtycke. Möjligheterna att på annat sätt ombesörja den försäkrades resor till och från arbetsplatsen skall ingå i den bedömning som försäkringskassan gör av den försäkrades arbetsförmåga. Försäkringskassan skall därvid väga in om resekostnaderna blir skäligen. Om försäkringskassan kommer fram till att den försäkrades medicinska tillstånd inte är något hinder för att han återgår i arbete, skall sjukpenning inte längre utges. Kostnaderna för den försäkrades merutgifter för resor till och från arbetet skall i stället ersättas.

Rätten till merkostnadsersättning var vid reformens införande den 1 juli 1990 begränsad till det s.k. sjukpenningtak, dvs. det högsta sjukpenningbelopp som alls kan utges, men denna begränsning slopades den 1 oktober 1995.

RFV:s förslag

Under hösten 1996 överlämnade RFV till regeringen en rapport av genomförd uppföljning av försäkringskassornas tillämpning av nya sjukförsäkringsregler som gällde fr.o.m. den 1 oktober 1995 (bl.a. de nämnda ändringarna i bestämmelserna om reseersättning) och 1 januari 1996 (RFV ANSER 1996:5).

I rapporten anges att lagen (1991:1047) om sjuklön inte innehåller någon bestämmelse liknande den som finns i AFL angående ersättning för resor i stället för sjukpenning. Det finns dock inget hinder för att en arbetsgivare och arbetstagare kommer överens om att arbetsgivaren i stället för sjuklön ersätter den anställdes merutgifter för arbetsresor. Om arbetsgivare och arbetstagare gör en sådan överenskommelse och arbetstagaren blir sjuk en längre period uppstår emellertid en situation när försäkringskassan fr.o.m. den 15:e dagen har att ta ställning till rätten till sjukpenning och i anslutning

därtill fatta ett eventuellt beslut om att reseersättning skall utges i stället för sjukpenningen. I rapporten påpekas också att enligt 7 § sjuklönelagen börjar en sjuklöneperiod inte att löpa om inte arbetstagaren avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren. Om arbetstagaren får sina arbetsresor betalda av arbetsgivaren i stället för att få sjuklön avhåller han sig inte från arbete och följaktligen inleds inte heller någon sjuklöneperiod. I här skisserad situation kan således kassan inte utge sjukpenning eller ersättning för resor eftersom den försäkrade inte haft någon sjuklöneperiod. Enligt RFV finns det en risk för att om dagar som ersätts med reseersättning i stället för sjukpenning inte inräknas i sjukperioden kan detta motverka arbetsgivarens intresse av att betala reseersättning.

RFV föreslår bl.a. att 7 § sjuklönelagen ändras så att dagar med ersatta arbetsresor inräknas i sjuklöneperioden för att inte motverka arbetsgivarens intresse att utge ersättning för arbetsresor. Om arbetstagaren får sina arbetsresor betalda av arbetsgivaren inleds annars inte heller någon sjuklöneperiod.

Proposition 1999/2000:95

I propositionen anges att det enligt 3 kap. 7 a § AFL, i stället för den sjukpenning som annars skulle ha utgetts, får utges skälig ersättning för den försäkrades merutgifter för resor till och från arbetet. Någon motsvarande regel finns inte för den tid som omfattas av reglerna om sjuklön. Det kan dock enligt vad regeringen erfarit förekomma att vissa arbetsgivare utger ersättning för de kostnader den anställda har för att resa till och från arbetet i stället för att utge sjuklön till denne.

Vidare anför regeringen att i de fall en arbetsgivare, för en eller flera dagar, utger ersättning för t.ex. taxiresor i stället för att utge sjuklön till den anställda under sjuklöneperioden, samtidigt som arbetstagarens behov av taxiresor även fortsättningsvis föreligger efter denna period, får detta till följd att försäkringskassan inte kan ta över ansvaret efter det att sjukperioden pågått under fjorton dagar. Anledningen är att någon sjuklöneperiod inte anses börja att löpa om inte arbetstagaren avhåller sig från arbete.

I propositionen anges att RFV har uppmärksammat Socialdepartementet på dessa förhållanden och föreslagit att reglerna förtydligas.

Regeringen anser i likhet med vad RFV anför att sådana dagar där den anställda skulle haft rätt till sjuklön, men i stället haft kostnader för resor till och från arbetet vilka ersatts av arbetsgivaren, skall anses motsvara sjuklönedagar och därmed beaktas vad avser beräkningen av sjuklöneperiodens längd.

Regeringen föreslår således att i de fall en arbetsgivare utgett ersättning för de kostnader en anställd har haft för resor till och från arbetet, för en eller flera dagar, och där den anställda annars skulle varit berättigad till sjuklön, skall en sådan dag anses motsvara en sjuklönedag när sjukperiodens längd beräknas. Som sjukperiod anses för närvarande tid under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Uppkommer för den försäkrade rätt till sjukpenning enligt 3 kap. AFL i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt sjuklönelagen, skall sjukperioden enligt AFL anses omfatta också sjuklöneperioden. Rege-

ringen föreslår att det i 3 kap. 4 § AFL anges att motsvarande skall gälla för dag då arbetsgivaren i stället för sjuklön har utgett ersättning till den försäkrade för resor till och från arbetet.

Regeringen anser att arbetsgivarens anmälningsskyldighet ryms inom gällande lagstiftning även i samband med ärenden där den anställda skulle ha haft rätt till sjuklön, men i stället haft kostnader för resor till och från arbetet en eller flera dagar, vilka ersatts av arbetsgivaren.

Svenska arbetsgivareföreningen

Svenska arbetsgivareföreningen, SAF, har i en skrivelse till socialförsäkringsutskottet den 17 april 2000 framfört att lagändringen i 3 kap. 4 § AFL inte är tillräcklig för att uppnå det avsedda syftet. Enligt SAF:s uppfattning är det nödvändigt att även genomföra motsvarande ändring i sjuklönelagen alternativt att ändring görs enbart i sjuklönelagen. I annat fall kommer sjuklönelagens beräkning av vilka dagar som ingår i sjukperioden inte att överensstämma med beräkningen enligt AFL, vilket gör att sjuklöneperioden kommer att upphöra på olika dagar enligt de båda lagarna. SAF framhåller att den s.k. AGRA-utredningen (se nedan) föreslagit ändring enbart i sjuklönelagen.

AGRA-utredningen

AGRA-utredningen har i betänkande Arbetsgivarens rehabiliteringsansvar (SOU 1998:104) föreslagit att arbetsgivaren i stället för sjuklön skall få ersätta arbetstagare som drabbas av sjukdom för resor till och från arbetet om arbetstagaren kan förvärvsarbeta men inte använda sig av ordinarie färdmedel. Förutsättningarna bör vara desamma som när försäkringskassan betalar ut ersättning enligt AFL men regleras i lagen om sjuklön. Det skall ankomma på arbetsgivaren att ta ställning till ersättningens nivå. Efter att sjuklöneperioden har gått till ända, blir det enligt utredningen en fråga för försäkringskassan att ta ställning till den anställdes ersättning enligt AFL.

Synpunkter på lagteknisk lösning av regeringens förslag

Regeringen föreslår endast ändringar i AFL. Även om ändringarna i 3 kap. 4 § AFL kan tillämpas så att försäkringskassan kan utge reseersättning eller sjukpenning fr.o.m. den 15:e dagen så kan oklarheter uppstå om arbetsgivarens skyldigheter enligt sjuklönelagen, t.ex. i en situation då en arbetstagare som haft reseersättning från arbetsgivaren försämras och inte längre kan arbeta. Av sjuklönelagen bör därför framgå hur dag då en arbetsgivare utgett reseersättning till en anställd som annars skulle ha haft rätt till sjuklön skall påverka sjuklöneperioden.

Enligt 7 § första stycket sjuklönelagen omfattar en sjuklöneperiod den första dag arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och de följande 13 kalenderdagarna i sjukperioden. Sjuklöneperioden börjar först om arbetstagaren avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren men det är tillräckligt att arbetstagaren är frånvarande del av dagen.

Enligt 7 § andra stycket definieras sjukperiod som tid under vilken arbetstagaren i oavbruten följd lider av sjukdom, eller jämförbart tillstånd, som sätter ned arbetsförmågan. Definitionen skiljer sig mot den som finns i 3 kap. 4 § andra stycket AFL främst genom att det i sjuklönelagen inte finns något krav på i vilken omfattning arbetsförmågan skall vara nedsatt till skillnad mot kravet i AFL på att arbetsförmågan skall vara nedsatt med minst en fjärdedel. Av denna anledning anges i 3 kap. 4 § AFL att sjukperioden skall anses omfatta också sjuklöneperioden om rätt till sjukpenning uppkommer i omedelbar anslutning till sjuklöneperioden.

För att en sjuklöneperiod skall inledas krävs således att arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom. Detta krav gäller också för att sjuklöneperioden skall löpa de 13 följande kalenderdagarna. Det förutsätts också att arbetstagaren skulle ha arbetat om han eller hon inte hade varit sjuk men även arbetsfria dagar räknas som sjuklönedagar, om de i tiden ligger efter en dag då arbetstagaren skulle ha arbetat om han eller hon inte hade varit sjuk.

För att reseersättning skall kunna ingå i en sjuklöneperiod även i situationer där sådan ersättning utges redan fr.o.m. den första arbetsdagen måste sjuklöneperioden kunna börja redan första reseersättningsdagen. Det nuvarande kravet på att arbetstagaren skall avstå från arbete måste därför kunna bortses ifrån. Detta bör anges i 7 § sjuklönelagen.

Avsikten är att en dag då reseersättning utgivits skall ingå i sjuklöneperiodens 14 kalenderdagar. En sjuklöneperiod löper endast så länge arbetsförmågan är nedsatt, och den som faktiskt arbetar i samma omfattning som normalt, tidsmässigt sett, kan inte anses ha sin arbetsförmåga nedsatt. Det bör därför i 7 § sjuklönelagen också anges att reseersättningsdag skall ingå i sjukperioden.

Enligt 12 § första stycket sjuklönelagen är en arbetsgivare skyldig att till försäkringskassan anmäla sjukdomsfall som gett arbetstagare rätt till sjuklön, om sjukperioden och anställningen fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång.

Om arbetstagaren efter att ha fått sjuklön minst en dag, eller haft karensdag, samt därefter fått reseersättning i stället för sjuklön uppfylls villkoren för sjukanmälan eftersom med föreslagen reglering i 7 § sjuklönelagen sjukperioden anses fortsätta. Om arbetstagaren fått reseersättning under hela sjuklöneperioden kan anmälningsskyldighet enligt 12 § inte anses föreligga eftersom rätt till sjuklön inte föreligger när arbetstagaren inte avstått från arbete. Det får därvid ankomma på arbetstagaren att göra sjukanmälan hos försäkringskassan. I praktiken kommer dock anmälan sannolikt att ske även av arbetsgivaren eftersom det torde ligga i dennes intresse att försäkringskassan fortsätter att betala reseersättning alternativt sjukpenning. I de båda sistnämnda fallen skall sjukanmälan dock ske enligt huvudregeln i 3 kap. 14 § AFL, dvs. senast dagen efter sjuklöneperiodens slut.

Om ändringar i sjuklönelagen görs enligt det ovanstående kommer dessa automatiskt att få genomslag vid tillämpning av AFL. Någon ändring i AFL bör således inte göras.

Förslag till ändrad lydelse av 7 § sjuklönelagen enligt bilaga bör ersätta den ändring i 3 kap. 4 § AFL som föreslås i proposition 1999/2000:95.

Kommentarer till förslaget till ändring i sjuklönelagen:

I *första stycket* anges att en sjuklöneperiod börjar senast dag då arbetstagaren erhåller sådan reseersättning som avses i andra stycket, dvs. för att underlätta återgång i arbetet i stället för sjuklön erhåller ersättning för resor till och från arbetet. Detta gäller även dag med reseersättning då sjuklön inte skulle ha utgivits enligt 6 § första stycket 1.

De nya bestämmelserna i detta stycke får betydelse endast om arbetstagaren inte redan avstått från arbete och fått sjuklön eller i vart fall haft en karensdag i sjuklönesystemet. Det är däremot genom ändringen i andra stycket som sjukperioden kommer att fortsätta löpa sammanlagt 14 kalenderdagar, även om arbetstagaren för en, flera eller alla dagar erhållit sådan reseersättning som avses.

I *andra stycket* anges att sjukperioden omfattar tid då arbetstagaren för att underlätta återgång i arbetet i stället för sjuklön erhåller ersättning för resor till och från arbetet. Sjukperioden omfattar också dag med reseersättning som annars hade varit karensdag.

Detta innebär att sjuklöneperioden fortsätter att löpa under tid med reseersättning för en arbetstagare som inledningsvis uppburit sjuklön eller haft en karensdag i sjuklönen tills perioden sammanlagt utgör 14 kalenderdagar. Genom ändringen i första stycket kommer detta också att gälla för den som inlett sjuklöneperioden med reseersättning. Enligt vad som angavs i proposition 1990/91:181 skall arbetsfria dagar räknas som sjuklönedagar, om de i tiden ligger efter en dag då arbetstagaren skulle ha arbetat om han eller hon inte hade varit sjuk. Detta skall efter ändringen gälla även om de endast föregåtts av dag med reseersättning.

Lagändringen innebär inte att arbetsgivaren blir skyldig att utge reseersättning och inte heller att arbetsgivaren får rätt att i stället för sjuklön utge reseersättning. Det förutsätts att reseersättningen utges efter en överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare eller enligt avtal eller reglering i annan ordning. Syftet med reseersättningen skall vara att underlätta återgång i arbetet. Bestämmelserna tar inte sikte på situationer där arbetstagaren under t.ex. en influensaperiod avbryter sjukfrånvaron för att tillfälligt utföra arbete. Det finns däremot inget hinder enligt denna paragraf för arbetsgivaren att utge högre ersättning än vad som utgör arbetstagarens merkostnader.

En förutsättning för att reseersättning som utgivits skall beaktas är att arbetstagaren i annat fall hade varit berättigad till sjuklön eller i och för sig haft rätt till sjuklön men inte fått sådan på grund av karensdagsbestämmelserna. Det är således fråga om situationer då en arbetstagare på grund av sitt hälsotillstånd inte kan utnyttja det färd sätt som han normalt använder för sådana resor och därför får anses ha sin arbetsförmåga nedsatt på grund av sjukdom eller jämförbart tillstånd.

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1991:1047) om sjuklön skall ha följande lydelse.

7 §²

Sjuklöneperioden omfattar den första dag arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och de därpå följande tretton kalenderdagarna i sjukperioden. En sjuklöneperiod börjar inte om arbetstagaren inte avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren. En sjuklöneperiod som börjat löpa bryts om anställningen upphör.

Sjuklöneperioden omfattar den första dag arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom och de därpå följande tretton kalenderdagarna i sjukperioden. En sjuklöneperiod börjar inte om arbetstagaren inte avhåller sig från arbete åt arbetsgivaren. *En sjuklöneperiod börjar dock senast dag då arbetstagaren erhåller sådan reseersättning som avses i andra stycket.* En sjuklöneperiod som börjat löpa bryts om anställningen upphör.

Som sjukperiod anses sådan tid under vilken arbetstagaren i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 4 §.

Som sjukperiod anses sådan tid under vilken arbetstagaren i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 4 §. Sjukperioden omfattar också tid då arbetstagaren för att underlätta återgång i arbetet i stället för sjuklön erhåller ersättning för resor till och från arbetet. Detta gäller även dag med reseersättning då sjuklön inte skulle ha utgivits enligt 6 § första stycket 1.

Om en sjukperiod börjar inom fem dagar från det en tidigare sjukperiod avslutats skall sjuklöneperioden omfatta endast så många dagar att den tillsammans med en sjuklöneperiod hos samma arbetsgivare under den tidigare sjukperioden utgör fjorton kalenderdagar. Vid tillämpning av 6 § skall beaktas dagar i den tidigare sjuklöneperioden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000. De nya bestämmelserna tillämpas på sjukperiod som börjar efter ikraftträdandet.

² Senaste lydelse 1997:1311

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-05-18

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet
Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Riksdagens socialförsäkringsutskott har den 16 maj 2000 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön som upprättats vid utskottets kansli med anledning av propositionen 1999/2000:95 Vissa socialförsäkringsfrågor.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslichefen i utskottet Karin Laan.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motioner väckta med anledning av propositionen.....	2
Utskottet	2
Beräkning av sjukperiodens längd	2
Bestämmelser i AFL om merutgifter för resor till och från arbetet.....	2
Riksförsäkringsverkets förslag	3
Propositionen	3
Utskottets bedömning.....	4
Rätt till sjukpenning i vissa fall för personer som saknar anställning.....	6
Propositionen	6
Motioner.....	7
Utskottets bedömning.....	8
Ändringar avseende de allmänna försäkringskassornas verksamhet.....	9
Försäkringsmedicinska centrum.....	9
Propositionen.....	9
Motion	9
Utskottets bedömning.....	9
Försäkringskassornas ansvar	10
Rättelser	10
Hemställan	11
Reservationer.....	12
1. Rätt till sjukpenning för personer som saknar anställning (mom. 2)	12
2. Beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (mom. 3)	12
3. Försäkringsmedicinska centrum (mom. 4).....	13
Bilaga 1: I propositionen framlagda lagförslag.....	14
Bilaga 2-4: Av utskottet framlagda lagförslag.....	22
Bilaga 5: PM 2000-04-16 upprättad vid socialförsäkringsutskottets kansli	25
Bilaga 6: Lagrådets yttrande	31